

Лесько Х. С.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри французької філології
Львівського національного університету імені Івана Франка

ДЕМІНУТИВНІ ТА АУГМЕНТАТИВНІ СУФІКСАЛЬНІ ДЕРИВАТИ В ҐЕНДЕРНІЙ ПЛОЩИНІ МАСКУЛІННОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ)

Анотація. У статті досліджено гендерний аспект уживання демінутивів / аугментативів у чоловічих тематичних виданнях. Метою використання демінутивів у спортивних матеріалах є створення іронічно-зневажливої тональності, аугментативів – інтенсифікації зі знаком «←» / «→», вираження семи «удар». Спостерігається активне використання демінутивних / аугментативних суфіксів у складі конкретної лексики.

Ключові слова: демінутив, аугментатив, емотивно-оцінний дериват, гендерна ідентичність, пейоративна конотація, лексикалізація, експресивність.

Об'єктом дослідження є слова з демінутивними / аугментативними суфіксами. Предметом дослідження є лінгвопрагматичні характеристики демінутивних / аугментативних похідних, їхня оцінно-емотивна природа та експресивні можливості в чоловічих спортивних виданнях.

Новизною дослідження є те, що ми не розглядаємо гендерні стереотипи спілкування, а досліджуємо прагматико-стилістичний потенціал демінутивних і аугментативних суфіксальних похідних як засобів вираження оцінки в чоловічих виданнях.

Аналіз уживання *демінутивів* у спортивних виданнях дозволяє констатувати:

– вираження негативно-оцінного ставлення до об'єкта (іронію, неповагу, засудження). Напр.: «*Puestos a hilar fino, los inglesitos solo pudieron marcar de córner y ayudados por un gol en propia puerta*» («Marca», 06.03.2012 p.); «*<...> lo que resta de temporada por un sueldo inferior a lo que gana en Estados Unidos un 'jefecillo' en un supermercado*» («Marca», 15.04.2010 p.);

– появу сем «малий розмір + позитивна оцінка», напр.: «*Este jovencito da muchas esperanzas*» («Mundo deportivo», 02.06.2011 p.); «*No hay ningún otro equipo con tan pocos puntitos a domicilio a estas alturas <...> es un equipo simpático y podrá superar esta etapa*» («Marca», 13.05.2012 p.);

– уживання грубих, вульгарних слів чи виразів замість стилістично нейтральних. Напр.: «*¿Crees que Salvador Raya se hace el cabroncete para conseguir fama?*» («Marca», 12.06.2011 p.). Використання похідних дисфемізмів свідчить про тяжіння мовлення чоловіків до негативізму;

– вираження зверхності щодо представниць жіночої статі. Йдеться про соціокультурний аспект маніпулятивного впливу, зумовлений гендерною ієрархією «чоловіче» / «жіноче»: «*¡Qué bien, Sandrita, qué bien lo haces!*»; «*Caramba, Carmencita ha venido hoy muy linda*» («Mundo deportivo», 05.08.2010 p.).

У виданні *El País* знаходимо відгук колумніста М.А. Карретеро (M.A. Carretero) на статтю, у якій журналіст називає фахівця-жінку «*la fisioterapeuta Paquita*», а травматолога – *Guillermo Fernández Díez de Miguel*. Вважаємо, що вживання демінутива порушує соціальну рівновагу між об'єктами мовлення, при-

меншує професійну придатність жінки: «*Así, al traumatólogo le podría llamar «Guillermito», o mejor «Guille»* («El País», 24.01.2010 p.). На мовному рівні пестливість похідних є зовнішньою, і в певних контекстуальних умовах виражає зневажливе, деспективно-іронічне ставлення [3, с. 58], напр.: «*Ana Pastor, que le permitió hasta tres veces que la llamara Anita antes de recordarle su nombre exacto, condujo a Correa hasta el lugar donde la imagen cristalina se enturbia*» («El País», 20.03.2012 p.).

Виявлено значну кількість демінутивних власних назв. У зв'язку із системним уживанням вони втратили експресію й оцінну значущість, напр.: «*Purito*» (*El ciclista Joaquín Rodríguez se lesiona y abandona la concentración*) («Marca», 12.05.2010 p.). Етимологія похідної: *Purito* > *el puro* – гаванська сигара. В основі метафоризації прізвиська лежить жест куріння, яким велосипедист демонструє, що йому не важко підійматися в гори; «*Marquitos*» (*Marcos*): «*Todos podemos dar un poco más*» («Marca», 09.10.2010 p.); «*El Pipita*» (*Gonzalo Higuaín terminó con molestias el partido del pasado domingo ante el Mallorca*) («Marca», 24.02.2011 p.). Демінутивом «*El Pipita*» (вихідне слово – *la pipa* (люлька)) прозвали футболіста Г. Ігуайна (Gonzalo Higuaín) через подібний до люльки ніс.

У спортивних журналах переважають негативно-оцінні демінутиви, які вживаються з метою принизити суперника, применшити його достоїнства. Барселонське видання «*Mundo deportivo*» демонструє неприховану симпатію до ФК «Барселона» та зневажливо-викривальне ставлення до команди-суперника «Реал Мадрид». Напр.: «*El derribillo de Sergio Ramos a Adriano es clarísimo y pudo significar el 2-2 y un punto más para el Barça en el campeonato*» («Mundo deportivo», 04.03.2012 p.); «*<...> que en la vuelta igualó sin goles ante un imponente equipo blanquillo que no logró marcar en tierras holandesas*» («Mundo deportivo», 04.03.2012 p.).

У спортивних виданнях спостерігаємо випадки посилення негативно-оцінної інформації:

– сполучення емоційно забарвлених лексем. Часто демінутивний суфікс знаходиться не в структурі іменника, що поєднує різні за знаком емоційні оцінки, а в структурі прикметника, який уживається поруч. Це посилює неприйняття, осуд. Напр.: «*Todos estos errores les costaron un fracaso tantín y pocos puntos*» («Mundo deportivo», 10.02.2012 p.); «*Mentiras bonitas son como las cucarachas, muy tiernitas pero igual de feas*» («Marca», 02.09.2010 p.);

– протиставлення: «*Por su culpa, por su culpita han perdido un partido tan importante*» («Mundo deportivo», 08.09.2011 p.); «*Capello debuta con Rusia con un pobre empate, <...> un pobre resultado*» («Marca», 15.08.2012 p.);

– використання лайливої та стилістично зниженої лексики: «*Manzano pide perdón por este jodido fracasillo*» («Marca»,

13.05.2010 p.); «*Menudo tributico al fútbol de toque*» («Mundo deportivo», 18.05.2010 p.).

Демінутивні похідні вживаються в чоловічих виданнях для опису ситуацій із дітьми або близькими; для вказівки кількісних характеристик; із метою дисфемізації при необхідності применшення здібностей противника.

Зазначимо, що кількість демінутивів, ужитих в іронічному значенні в чоловічих виданнях, значно вища, ніж кількість позитивно-оцінних похідних. У складі лексем вони здатні виражати різні емоційні відтінки іронії:

– легка іронія, доброзичлива насмішка, фамільярність: «*Nicola Karabatic, se reincorporará a la plantilla del club sin ser objeto de sanciones disciplinarias por el escandalillo de las apuestas y presuntos partidos*» («Marca», 30.10.2012 p.);

– іронія, пов'язана з осудом, зневагою, гнівом, уїдливою насмішкою, цинізмом. Напр.: «*Ahora se cuando debo tragarme el puto orgullito, y desde que lo aprendí vivo mucho mayor <...> por eso mismo no me gusta Cristiano Ronaldo*» («Mundo deportivo», 15.04.2012 p.).

Іронія закладена не лише в газетні тексти, але й у заголовки: «*El golito de Higuaín para celebrar la vuelta de CR*» («Marca», 26.11.2010 p.); «*El Galatasaray, una «cenicienta» con trampilla*» («Marca», 15.03.2012 p.).

Ми виокремили засоби вираження іронії в чоловічих виданнях:

1) мовні:

– епітети: «*Quitarse la etiqueta del futbolista chulito y guapito es complicado y Cristiano Ronaldo lo sabe*» («Mundo deportivo», 15.06.2012 p.); «*El equipo contrario tira el balón fuera y tú lo aprovechas para meter un gol tontillo*» («Marca», 05.03.2012 p.);

– емоційно забарвлене узгодження, уживання вульгаризмів: «*Pues si pierdes, jodido te veo, mi querido amiguito*» («Marca», 05.01.2012 p.); «*Ayer El AC Milán sufrió un fracasillo. ¡Putá madre!*» («Mundo deportivo», 12.03.2011 p.);

2) стилістичні:

– порівняння: «*Hay que intentar ganar el mayor número de puntos, subraya Mourinho, que ha vuelto a insistir en que los cinco puntitos que distancian a los blancos del Barça*» («Marca», 13.01.2012 p.); «*O meter la pata, pero la patita madrileña, en este caso. Por eso digo que el equipo ha metido la pata madrileña*» («Mundo deportivo», 12.05.2010 p.);

– гіперболи: «*Un futbolista siempre requete listillo a la hora de buscar el hueco parecía estar haciendo un payaso*» («Marca», 21.09.2010 p.); «*Fino como una lechuga se le veía entonces al ahora demasiado gordito, yéndose con velocidad pasmosa de sus rivales*» («Mundo deportivo», 21.04.2010 p.);

– метафори: «*Les sale muy mal dar la latita a sus rivales*» («Marca», 12.04.2011 p.) (*dar la lata* – надокучати); «*Ya no es cuestión de comerse el coquillo, es momento de tomar decisiones prácticas y seguir adelante*» (*comerse el coco* – хвилюватися надмірно) («Mundo deportivo», 25.06.2010 p.);

3) реченсві:

– риторичні запитання: «*¿El Real Madrid no está en plenita forma, parece raro?*» («Mundo deportivo», 12.07.2010 p.); «*¿Otro fracasillo?*» («Marca», 15.03.2012 p.);

– вигуки: «*¡Vaya rachita!*» («Mundo deportivo», 05.03.2010 p.); «*¡Qué asquito!*» («Marca», 22.06.2011 p.).

Іронія зі знаком «→», яку виражають демінутивні похідні, використовується в спортивних виданнях передусім із метою оцінити діяльність суперників, висміяти їхні вади та проблеми.

Серед демінутивних суфіксів найпродуктивнішим у чоловічих виданнях є *-illo/illa*, що пояснюємо:

– перевагою негативних конотацій у його семантиці, зокрема насмішки, іронії, напр.: «*El problemilla con este método es que es muy difícil que los árbitros ofrezcan un partido arreglado*» («Mundo deportivo», 19.02.2012 p.); «*No hay dinerillo para las estaciones del Principado*» («Marca», 10.02.2012 p.);

– уживанням у лексикалізованих формах через втрату зменшено-оцінного значення. Суфікс *-illo/illa* піддається десемантизації у зв'язку з меншою експресивною валентністю порівняно з *-ito/ita*. Отже, часто фіксується процес термінологізації демінутивів з *-illo/illa*. Напр.: *el tornillo* (гвинт), *el banquillo* (тренерська лавка), *el cabecilla* (ватажок), *la partidilla* (партія).

Категорія аугментативності реалізує кількісне значення об'єктивної збільшеності та суб'єктивну оцінку. Установлено, що аугментативні похідні використовуються в спортивних журналах для того, щоб:

– виразити зацікавлення, захоплення, піднесення: «*Va a haber ambientazo y nosotros queremos corresponder al esfuerzo que está haciendo la gente pasando por taquilla*» («Marca», 14.01.2010 p.); «*El Atlético de Madrid realizó un partidazo desde el primero hasta el último minuto*» («Mundo deportivo», 10.10.2012 p.);

– передати хизування, вихваляння: «*Cristiano Ronaldo es bueno para el fútbol y malo para la conciencia ganando un dinerazo por ser una megaestrella*» («Mundo deportivo», 18.07.2010 p.);

– метафоризувати: «*El Open de Australia 2010 dio el pistoletazo de salida en la fase previa masculina*» («Marca», 14.01.2010 p.) (*dar el pistoletazo de salida* – розпочинати); «*<...> pero en la Liga el patinazo fue un castigo inesperado que enterró las opciones del Barça*» («Mundo deportivo», 26.08.2012 p.) (*el patinazo* – помилка);

– навмисне, часто жартівливо, зробити мову більш грубою. Напр.: «*Kevin Garnett es el mayor «bocazas» de la NBA*» («Marca», 14.01.2010 p.); «*El navarro, cabezota donde los haya, ha vuelto a hacerse con un hueco*» («Mundo deportivo», 25.08.2012 p.);

– активізувати семи «*rizka* або *жорстока дія, удар*». Номінальна основа вказує на інструмент виконання такої дії чи локалізації удару. Напр.: «*Codazos, puñetazos, agarrones, peleas y hasta un «pique de oreja» de los que no se escapan leyendas como Michael Jordan, Larry Bird*» («Marca», 06.09.2012 p.).

Семантична інтенсифікація за допомогою аугментативних суфіксів передає максимальний вияв ставлення автора до об'єкта вираження [4, с. 62]. У спортивних виданнях простежується тенденція до інтенсифікації пейоративної оцінки, а також до вираження сем «жорстока дія, удар».

З огляду на кількісні показники дослідження вважаємо за необхідне класифікувати функції аугментатива *-azo* в футбольній тематиці:

– вираження позитивної якісної інтенсифікації: *el partidazo* (видовищний поєдинок), *el golazo* (вражаючий гол), *el tirazo* (чудовий удар), *el pelotazo* (чудова гра з м'ячем), *el equipazo* (неймовірна команда). Напр.: «*Gallinari justifica su millonaria renovación con un partidazo*» («Marca», 26.01.2012 p.);

– інтенсифікація вияву негативно-оцінної ознаки (вихваляння, фамільярність, насмішка, презирство): «*Por estar gordote no puede entrenar como antes*» («Marca», 25.06.2010 p.);

– позначення семи «*brutalна дія, удар*»: *el cabezazo*, *el codazo*, *el espaldarazo*, *el manotazo*. Напр.: «*El delantero brasileño del Milán Ronaldinho fue sancionado por dar un codazo al checo David Rozenhal*» («Marca», 16.01.2010 p.);

– метафоризація: *el maracanazo* (непрогнозована перемога), *el piscinaza* (симульоване падіння), *el patinazo* (помилка, прорахунок). Напр.: «*Los chilenos presionaron a España pero un piscinaza de Riera le permitió a David Villa anotar el primer tanto del encuentro*» («Mundo deportivo», 20.11.2011 p.);

– лексикалізація: *el banderazo* (знак, який робить суддя прапорцем) > *la bandera* (прапор), *el cacharrazo* (жорстокий удар) > *cachar* (розбивати), *el espaldarazo* (удар по спині) > *la espalada* (спина), *el hachazo* (навмисний удар, завданий одним гравцем іншому) > *el hacha* (сокира).

Таким чином, аугментатив у певному лексичному оточенні передає не лише важливу емоційно-оцінну інформацію, але й активно піддається тематичній десемантизації.

Значну роль відіграють деминутивні / аугментативні деривати при характеризуванні футболістів та тренерів, напр.: «*El tecnicazo* (Pep Guardiola) *más ganador de la historia del Barcelona*» («Mundo deportivo», 07.10.2011 p.); «*Messi hace cosas increíbles con la pelota: es un metegolazos*» (Leonel Messi) («Mundo deportivo», 12.08.2012 p.); «*Cristiano Ronaldo no es el único, solo que va de chulito*» («Mundo deportivo», 21.06.2012 p.).

Висновки. Метою використання деминутивів у спортивних матеріалах є здебільшого створення специфічної іронічно-зневажливої тональності. Функціональна мобільність аугментативів, здатність інтенсифікувати ознаки об'єкта мовлення поряд із вираженням сем «дія, удар» та «явище, подія суспільного характеру» дозволяє продуктивно вживати їх у спортивних виданнях.

Під час проведення дослідження ми виявили перспективи розвитку цієї теми, визначили окремі невисвітлені питання, які вимагають подальшого розгляду. Застосовуючи методику лінгвопрагматичного та когнітивного аналізу в майбутніх дослідженнях, було б доцільно порівняти мовну реалізацію деминутивних і аугментативних похідних з іншими емотивно-оцінними одиницями для визначення багатовекторності суб'єктивної оцінки в медійному дискурсі.

Література:

1. Ткачук В.М. Категорія суб'єктивної модальності : [монографія] / В.М. Ткачук. – Тернопіль : Підруч. й посіб., 2003. – 240 с.
2. Alvar Ezquerro M. La formación de palabras en español / M. Alvar Ezquerro. – Madrid : Arco / Libros, 1993. – 79 p.

3. Gooch A. Diminutive, Augmentative and Pejorative Suffixes in Modern Spanish / A. Gooch. – Oxford, 1967. – 303 p.
4. Lázaro Mora F. La derivación apreciativa / F. Lázaro Mora // Gramática descriptiva de la lengua española. – Madrid : Real Academia Española / Espasa Calpe, 1999. – Vol. 3. – P. 54–68.
5. Zuluaga Ospina A. La función del diminutivo en español / A. Zuluaga Ospina // Boletín Instituto Caro y Cuervo, 25. – 1970. – P. 23–48.

Ілюстративний матеріал:

6. Marca [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.marca.com.
7. Mundo Deportivo [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mundodeportivo.com.

Лесько Х. С. Деминутивныя и аугментативныя суффиксальныя дериваты в гендерной плоскости маскулинности (на материале испанского языка)

Аннотація. В статье исследован гендерный аспект употребления деминутивов / аугментативов в мужских тематических изданиях. Целью использования деминутивов в спортивных материалах является создание иронической пренебрежительной тональности, аугментативов – интенсификации со знаком «-» / «+», выражение семы «удар». Наблюдается активное использование деминутивных / аугментативных суффиксов в составе конкретной лексики.

Ключевые слова: деминутив, аугментатив, эмотивно-оценочный дериват, гендерная идентичность, пейоративная коннотация, лексикализация, экспрессивность.

Lesko Kh. Diminutive and augmentative suffixed derivatives in gender perspective of masculinity (on the basis of the Spanish language)

Summary. The article suggests a gender approach to the analysis of suffixed derivatives of diminutivity and augmentativity aiming at distinguishing their evaluative and emotive functionality in modern Spanish men's editions. The quantity of diminutives / augmentatives was specified as well as the types of emotional valuations and connections with the themes of periodical materials were classified. A special attention was paid to syncretic nature of evaluative meaning of the suffixes. There has been active use of diminutives / augmentatives suffixes as part of a specific vocabulary.

Key words: diminutive, augmentative, emotive and evaluative derivative, gender identity, pejorative connotation, lexicalization, expressivity.